

ART EXPOSICIONS

Més enllà dels seus posicionaments estètics als anys trenta —que el van convertir en tot un referent del surrealisme—, Antoni Garcia Lamolla és un artista que es va comprometre cívicament i políticament. Ho proven amb contundència les il·lustracions, sense les quals resulta pràcticament impossible entendre la seua pintura dels anys 40 i 50 a l'exili.

Portades. Portada del llibre de José Peirats 'La CNT y la Revolución Española' publicat el 1952.

'Esfuerzo'. Portada de la revista (n. 2), que mostra les connexions entre el nazisme i els falangistes.

'Inquietudes'. Portada d'aquesta revista, que reproduïx l'obra 'El premio del Caudillo a los intelectuales'. 1947.

'Cénit'. Aquesta portada del més expressionista, lligada a

Lamolla, llibertari i il·lustrador

Els dibuixos de l'artista, que permeten entendre la seua evolució i compromís polític, són els grans desconeguts de la seua obra || **El surrealisme s'uneix al realisme social i expressa el dramatisme de les seues vivències interiors**

R. BANYERES

| LLEIDA | S'ha parlat molt de la transcendència surrealista del Lamolla pintor, tant, que va ser l'únic català amb exposició individual a Madrid. No obstant, hi ha altres aspectes que el converteixen en un dels artistes més fascinadors sorgits a l'empenta de les avantguardes dels anys trenta a Lleida. Un d'aquests és el seu compromís social i polític, que va manifestar a través de la il·lustració, bàsicament a l'esclatar la Guerra Civil. En una de les èpoques més convulses de la història recent, el compromís dels artistes es va convertir gairebé en obligació. Un aspecte que es va evidenciar no només en publicacions lleidatanes com ara *Acracia*, l'òrgan de la CNT i la FAI a Lleida, en què Lamolla va pintar més de 250 dibuixos, sinó també en altres de Barcelona, en què les seues creacions van tindre molta més repercussió. Destaquen capçaleres com *Ruta*, l'òrgan de les Jovenuts Llibertàries de Catalunya i

les Balears, *Faro*, *Esfuerzo*, *Espectáculo*, portaveu del Sindicat de la Indústria de l'Espectacle, de filiació anarquista, o *Semáforo*, revista quinzenal del Comitè Executiu d'Espectacles Públics de València i Província. Les seues il·lustracions es converteixen en eines de denúncia pública i de revolució social vinculada al moviment llibertari. No abandona la poètica surrealista ni renuncia a la revolució de les formes. Les posa al servei de la República. "Potser per això es va vincular als anarquistes, perquè eren els que més respectaven la llibertat de creació", suggereix Jesús Navarro, responsable del Museu Morera i comisari de l'exposició *Lamolla, mirall d'una època*, que, amb motiu del centenari del naixement de l'artista, es pot visitar fins al 30 de gener a la pinacoteca que dirigeix. El que sí que fa l'artista és "deixar enrere el surrealisme líric i oníric que l'havia caracteritzat i adoptar diferents vies d'expressió, des de les més

vinculades a un realisme crític fins a un surrealisme grotesc en què el missatge polític és molt clar", explica Navarro.

L'exili

Però va ser durant l'exili quan va col·laborar amb les publicacions més importants de la cultura espanyola, independentment de la seua ideologia. De fet, "la il·lustració és fonamental per entendre la pintura de Lamolla durant l'exili; practica el realisme, els blaus desapareixen, arriben verds foscos i expressa el dramatisme de les seues vivències", assenyala Navarro. A França es va vincular a revistes com *Per Catalunya* o *Solidaritat Catalana*, col·laboració que s'estén a altres projectes, com portades de llibres o il·lustració de poemes, per convertir-se en un artista de referència entre l'exili cultural. Un vessant del qual "queda molt per estudiar", segons Navarro. El centenari en podria ser un primer pas.

C. DOCUMENTAL MEMÒRIA HISTÒRICA SALAMANCA

ARXIU LAMOLLA/LLEIDA

ARXIU LAMOLLA/LLEIDA

ARXIU LAMOLLA/LLEIDA

Dibuixos. Alguns dels dibuixos de portades o interiors per a revistes com 'Acracia' i 'Cénit'.

'Espectáculo'. Dibuix acolorit poblat d'éssers misteriosos que recrea un univers oníric. 1937.

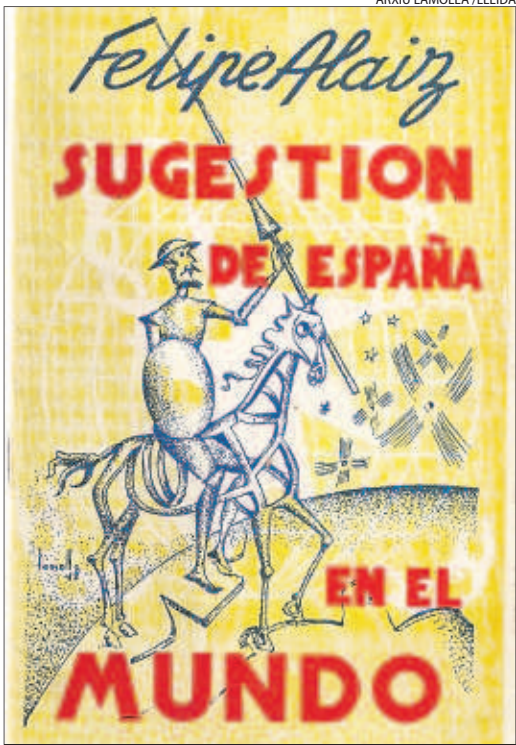
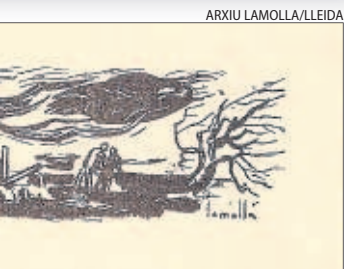
‘Lamolla, mirall d’una època’, que es pot veure al Museu Morera, celebra el centenari del pintor surrealista, a més de ‘descobrir’ la importància de la il·lustració en la seua obra.

Lamolla, a més de ser el pintor més important que es vincula a l’anarquisme, es va convertir en un artista de referència en l’exili cultural català.

La pintura de Lamolla a l’exili, en què desapareixen els blaus per donar pas a verds foscos i el surrealisme de contingut social, no s’entén sense les seues il·lustracions.

Figura n. 54 (1951) mostra la seua línia i les penalitats de la guerra i l'exili.

Amics. Il·lustració per a la portada del llibre del seu amic Felipe Aláiz (1948), com la de sota.

El Quixot. La figura del Quixot és una de les constants de la seua obra de Postguerra.

‘Acracia’. La primera col·laboració de contingut polític va ser amb ‘Acracia’, òrgan de la CNT i la FAI.

FITXA PERSONAL

1910-1928. Antoni Garcia Lamolla va néixer el 24 de juny del 1910 al barri de Sant Andreu de Barcelona. Després de diversos trasllats, als 14 anys la seua família s’instal·la a Lleida, on va començar la seua formació artística.

1929-1933. Primera exposició col·lectiva, el 1929, amb Cau d’Art. El 1932 forma el grup Studi d’Art, amb Leandre Cristòfol, entre d’altres. Amb aquests exposa al Casino Independent de Lleida, mostra que després viatjarà a Barcelona. Des d’aquell moment, es vincula als intel·lectuals de la revista *Art*, dirigida per Enric Crous-Vidal.

1934-1936. Primera exposició individual a Galerías Syra, del 27 de gener al 9 de febrer del 1934. Segona exposició individual, el 1935, a Tarraçona. Presenta, a finals de 1935, la seua obra surrealista a Madrid, rebuda amb entusiasme per Federico García Lorca, entre d’altres. Retrospectiva —tercera exposició individual— amb l’obra anterior al surrealisme, a Lleida, a principis del 1936. Exposició *L’art espagnol contemporain*, a París, el mateix any. *Exposició logicofobista*, a les Galeries Catalònia de Barcelona, organitzada per l’Associació d’Amics de l’Art Nou (ADLAN), al maig del 1936. *Exposició d’art contemporani*, a Tenerife, al juny, al costat d’obres de Dalí, Kandinski i Miró, entre d’altres.

1936-1938. Al juliol del 1936 esclata la Guerra Civil. Lamolla col·labora amb la revista *Acracia*, òrgan de la CNT i la FAI. Participa en la salvació d’art sacre (vegeu el desglossament). A finals de l’estiu del 1937, es trasllada a Barcelona i fa il·lustracions a les publicacions anarquistes *Ruta*, *Faro*, *Esfuerzo* i *Espectáculo*. Aviat comença a combatre a la guerra.

1939-1944. Al febrer del 1939 arriba al camp de refugiats de Bacarès (França). En surt a l’agost i s’instal·la a Dreux. Comença a treballar per a l’empresa Baton com a pintor decorador. El 1944, sense deixar la feina, reinicia l’activitat artística i torna a col·laborar amb les publicacions de l’exili. Crea els Ateliers Lamolla, escola d’art gratuïta.

1945-1962. Al maig del 1945, s’adhereix a l’associació d’intel·lectuals i artistes Cultura Catalana. És convidat a participar en l’exposició d’art català a París en benefici dels deportats. Primera exposició individual a l’exili, a la galeria Baton de Dreux i, al juny, inicia col·laboracions amb diferents publicacions de l’exili espanyol, que se succeeixen durant anys. Orienta la seua producció artística cap al paisatge i la natura morta, de fàcil comercialització, per mantindre la família. L’amistat amb Vlainck hi contribueix. Desenvolupa una obra de marcat caràcter simbòlic en què aspectes com el cristianisme i el Quixot són molt presents.

1963-1972. El 1963 comença a fer viatges esporàdics a Lleida per pintar el Canyeret, a punt de desaparèixer amb la renovació urbanística. També pinta Guimerà i estableix una estreta relació amb l’artista Jaume Minguell.

1973-1981. Retorn de Lamolla al panorama expositiu espanyol, el 1973, amb una mostra individual a Saragossa. La seguiran d’altres a Madrid. La seua recuperació comença al ser inclòs a l’exposició *Surrealisme a Catalunya, 1925-1975*, a la galeria Dau al Set de Barcelona. Celebració d’una exposició antològica, el 1976, a la Galeria Terraferma de Lleida amb 121 obres, miniatures i tres escultures. Hi destaquen les seues obres surrealistes del 1934-1936. Va morir el 13 de gener del 1981.

Decidit salvador de l’art sacre durant la Guerra Civil Espanyola

■ “Aquí tenim, de cara a la paret, un feixista que es dedica a salvar cristos ronyosos dels munts de trastos destinats a la foguera. Té el cinisme de dir que pertany a la redacció d’*Acracia*. Què en fem? L’estovem?” El “salvador de cristos” que apareix en els records de l’editor d’*Acracia*, José Peirats, era ni més ni menys que Lamolla, a qui van haver de salvar en més d’una ocasió de ser afusellat. I és que, malgrat els seus ideals llibertaris, estava convençut de la necessitat de conservar el patrimoni per no perdre la guerra. De fet, quan, al juliol del 1936, l’Església es va convertir en el blanc de les ires i els *incontrolats* van assaltar els religiosos i les seues possessions, Lamolla ho va tindre clar. Després dels incendis dels temples de la ciutat i el Palau Episcopal del 20 de juliol, va treballar per salvar part de l’arxiu i objectes artístics del Palau Episcopal, del Museu del Seminari i del Museu d’Art Jaume Morera, juntament amb Enric Crous, entre d’altres.

TAPISOS I ARXIS

Va treure de la Catedral la col·lecció de tapisos i arxius del capítol abans de la crema

Abans de la crema de la Catedral, el 25 d’agost, va poder treure la col·lecció de tapisos i arxius del capítol, així com els còdexs amb miniatures de Lleida i de Roda. Amb Lamolla van actuar Crous, Salvador Roca i mossèn Josep Maria Llorenç. Una vegada la situació a Lleida es va calmar una mica, es va convertir, juntament amb Crous, en delegat del Servei de Protecció del Patrimoni Artístic de la Generalitat. Des d’aquesta posició va poder salvar, entre altres tresors, les pintures murals del monestir de Vilanova de Sixena o el romànic de Roda d’Isàvena. Totes les obres van ser inventariades escrupolosament, i la documentació, enviada als estaments oficials competents.